

Handwritten text in Old Church Slavonic script, featuring several lines of text with red initials and rubrics. The script is dense and characteristic of the 9th-century Slavic alphabet.

Handwritten text in Old Church Slavonic script, continuing from the left page. It includes red initials and rubrics, and shows the continuation of the liturgical or biblical text.

STAROSLOVĚNŠTINA

první spisovný slovanský jazyk

Kvačová Petra
RJ1058/Kombi02

KULTURNĚHISTORICKÝ ÚVOD

- nejstarší slovanský spisovný jazyk
- třetí velký mezinárodní jazyk v dějinách evropské středověké vzdělanosti vedle latiny a řečtiny
- vytvořen pro potřeby křesťanského náboženství
kníže Rastislav se ve snaze o prohloubení křesťanské víry na **Velké Moravě** obrací na byzantského císaře Michala III., který na Moravu vysílá misi vedenou byzantskými učiteli **Konstantinem** a **Metodějem** (r. **863**)
- užívání staroslověnštiny pomohlo Slovanům urychlit **přijetí a rozšíření křesťanství**, zpřístupnit **byzantskou kulturu** a dalo jim možnost **tvorit vlastní písemnictví**

KONSTANTIN A METODĚJ

- bratři ze Soluně

- **Konstantin**

profesor filozofie v Konstantinopoli

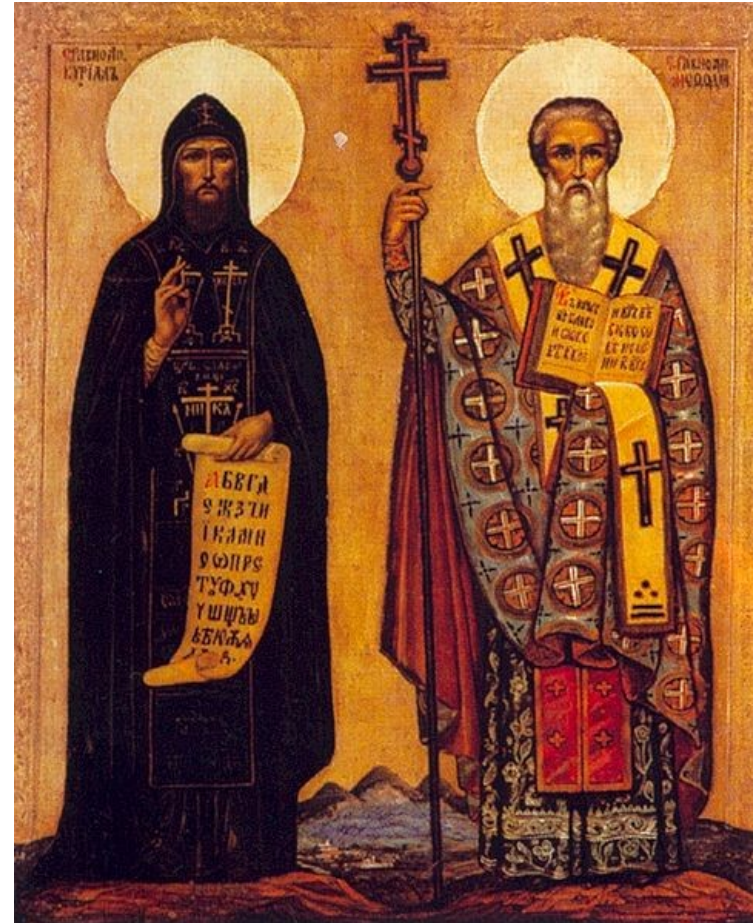
sestavil **hlaholici** a napsal jí **překlad evangeliáře** do slovanského jazyka

v Římě přijal řeholní jméno **Cyril**

- **Metoděj**

státník – v diplomatických službách u byzantského císaře

869 – jmenován **arcibiskupem Velké Moravy a Panonie**

STAROSLOVĚNSKÉ PÍSMO

- staroslověnské památky psány dvojím různým písmem – **hlaholice** a **cyrilice**

Hlaholice

- jediné staroslověnské písmo velkomoravského období (863 – 885)
- vytvořena Konstantinem
- užívána pro oficiální státní a bohoslužebné účely
- původně 41 znaků, některé grafémy pravděpodobně odvozeny ze středověkých znaků malé řecké abecedy; další část odvozena z písmen hebrejského a samaritánského písma
- na našem území přestává po existovat spolu se staroslověnským písemnictvím (na Moravě po zániku Velkomoravské říše a v Čechách po zákazu slovanské liturgie)

STAROSLOVĚNSKÉ PÍSMO

Cyrilice

- vznikla na přelomu 9. a 10. století v Bulharsku
- vzniká na základě velkých písmen řecké abecedy a zjednodušením některých písmen hlaholice
- hranatá → hodila se více jako písmo nápisové
- moderní cyrilice se dnes používá pro zápis sedmi slovanských jazyků

(bosenština, bulharština, makedonština, srbština, ukrajinština, běloruština, ruština)

А Б В Г Д Е Ж З И К Л М Н О П Р С
Т УѢ Ф Х Ѡ Ч Ы Ш Щ Ъ Ы Ь Ћ Ю Я Ѧ Ѣ Ѫ
Ѧ ѧ Ѩ ѩ Ѫ ѫ Ѭ ѭ Ѯ ѯ Ѱ ѱ Ѳ ѳ Ѵ

původní cyrilice, r. 900

†	Ɑ	Ɱ	Ɐ	Ɒ	ⱱ	Ⱳ	ⱳ
А	Б	В	Г	Д	Е	Ж	З
a	b	v	g	d	e,je	ž	dz
ⱴ	Ⱶ	ⱶ	ⱷ	ⱸ	ⱹ	ⱺ	ⱻ
З	И	Н	К	Л	М	Н	
z	i	i	g,d'	k	l	m	n
ⱼ	ⱽ	Ȿ	Ɀ	Ⳁ	ⳁ	Ⳃ	ⳃ
О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х
o	p	r	s	t	u	f	ch
Ⳅ	ⳅ	Ⳇ	ⳇ	Ⳉ	ⳉ	Ⳋ	ⳋ
W	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ы	
o	c	f	č	š	y	ь	y
Ⳍ	ⳍ	Ⳏ	ⳏ	Ⳑ	ⳑ	Ⳓ	ⳓ
Ь	Ѣ	Ю	Ѡ	ѡ	Ѣ	ѣ	Ѥ
b	ě,ja	ju	č,k,št	q	iq	ε	iε

Jen cyrilické znaky:

Ⳛ ⳛ
ksi psi

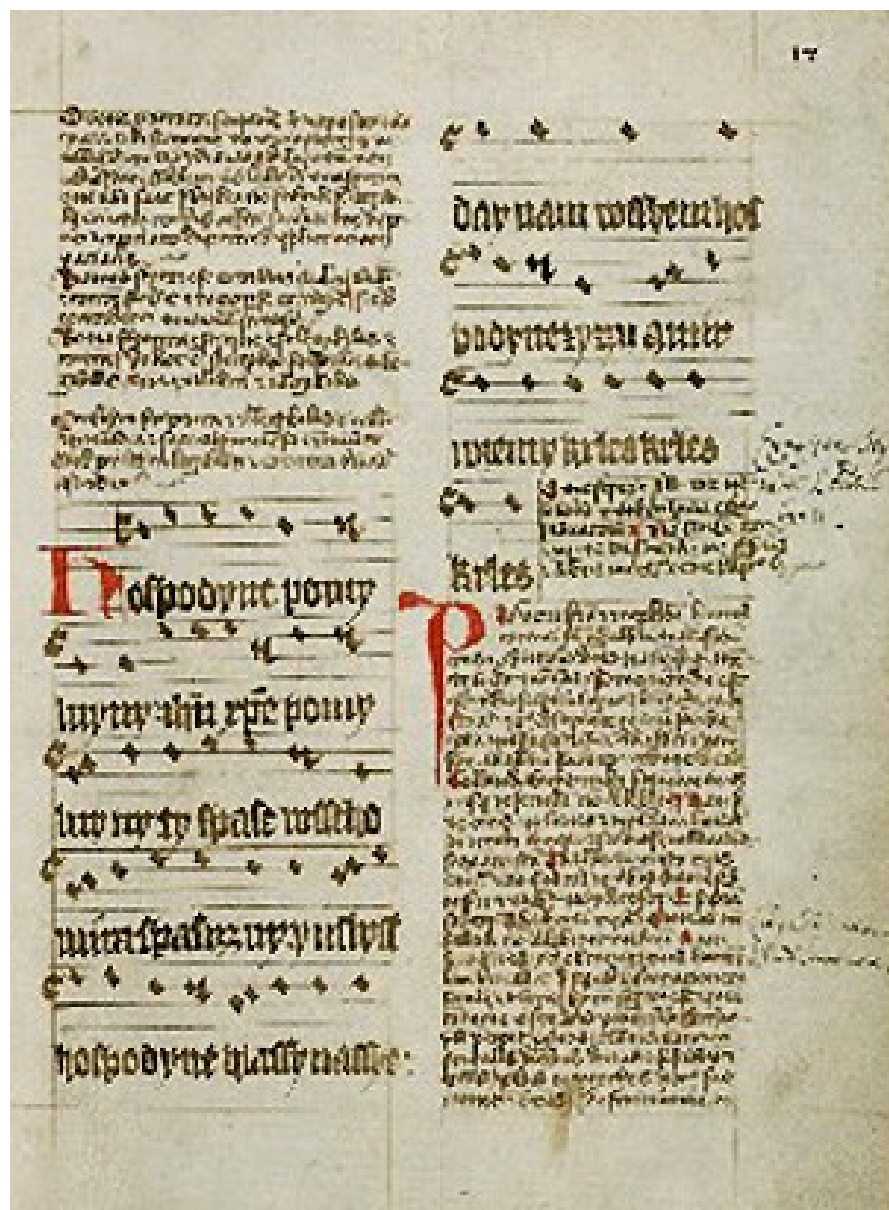
STAROSLOVĚNSKÉ PÍSEMNICTVÍ

Kyjevské listy

- autorem pravděpodobně Sv. Gorazd (žák Cyrila a Metoděje)
- nejstarší dochovaný hlaholský text (přelom 9. a 10. stol.)
- psán na sedmi pergamenových listech
- modlitební formule doplněné římskými liturgickými texty

Pražské hlaholské zlomky

- fragmenty staroslověnských liturgických textů
- vytvořeny v 11. stol. v Sázavském klášteře

Hospodine, pomiluj ny

Оче нашъ, ѿже еси на небсѣхъ, да стѣится имя твоє:
да прїидеть црѣвіе твоє: да бѣдетъ, воля твоѧ, какъ
на небсѣхъ, и на землѣ:
хлѣбъ нашъ насѣщный даждь намъ днесь:
и ѡстави намъ долги наша, какъ и мы ѡставляемъ
должникѡмъ нашимъ:
и не введи насъ въ напастъ, но избави насъ ѡ
лѣкаваго:
какъ твоє єсть црѣвіе и сила и слава во вѣки. Амѣнь.

Отьче нашъ, iže jesi na nebesi, da světitiť se imeť tvoe,
da pridetiť cěsarystvo tvoe, da bŏdetъ volě tvoě ěko
na nebesi i na zemli; chlěbъ нашъ nasŏšťnyii daždъ
namъ dьnyсь i ne vьvedi nasъ vь parastъ nъ izbavi ny
otъ lŏkavago.

Otčenáš

SÁZAVSKÝ KLÁŠTER

- v 11. stol. středisko staroslověnského písemnictví a liturgie

ZDROJE

HiDe. Události Historie. *Cyrilice a Hlaholice / Události Historie* [online].

Dostupné z: udalosti-historie.comehere.cz/index.php?article=16.

VEČERKA, Radoslav. Slované a jejich úloha v dějinách české knižní vzdělanosti. Praha: SPN, 1963.

VEČERKA, Radoslav. Slované a jejich úloha v dějinách slovanské filologie a staroslověnštiny. Brno: FF MU, 2002.